

SOBOTNÍ ROZHOVOR

Pozor na politiky s nevinnou tváří

S psychiatrem Cyrilem Höschlem o podivných hrách poslanců ODS Jana Moravy a Vlastimila Tlustého

Co dovedlo poslance ODS Tlustého k tomu, že šel líčit pasti na své kolegy, a proto se nafotil s cizí slečnou ve vířivce? A proč poslanec Morava plakal, když prasklo, že sbíral kompromitující informace na ostatní politiky? Zde je pohled renomovaného psychiatra Cyrila Höschla.

* Pane profesore, představte si situaci, že by na dveře vašeho psychiatrického centra zaklepal poslanec ODS Jan Morava a řekl: „Potřebuju pomoc. Přistihli mě při tom, jak jsem chtěl vydírat kolegyni poslankyni.“ Bylo by mu pomoci?

To záleží na tom, v jakém by byl stavu. Když se člověk dostane do situace, v jaké je on, může klidně spát a cítit se výborně, protože to pro něj je otázka profesionální hry. Někdo jiný bude zase v takovém případě chudák a propadne se do těžkých duševních stavů.

* Pan Morava nejspíš klidné spaní nemá. Odhalení svých praktik snášel velice špatně, plakal a říkal, že se mu hrouť svět...

Ono to zapadá do obecných principů. Takové ty skleníkové květinčky, kariérní rychlokvašky, taková ta zlatá mládež, která se pohybuje mezi teréním autem, golfovým hřištěm a hernou, tak najednou ve složité životní situaci - když je opustí dívka, věci se vymknou z kontroly, něco na vás praskne, dostanete se za hranici zákona - nemají vypracované obranné mechanismy a sesypou se.

* Zeptám se jinak: překvapilo vás něco na chování poslance Moravy, který se po odhalení zhroutil?

Ne, vůbec mě to nepřekvapilo. Bylo to velmi očekávatelné.

* Ale i mezi politiky jsou přece lidé, kteří dokážou vybruslit z každého maléru...

Ano, ale to jsou jiné typy. Víceméně asertivní, otrlé, agresivní. Jako například vicepremiér Čunek, který ustál ledasjakou nepřízeň a zatím bez ztráty kytičky. Nemyslím, že je agresivní, ale asertivní a otrlý jistě ano. Pak máte typy, které trochu klamou obličejem. To jsou takové ty babyface, kojenecké vizáže...

* Třeba Stanislav Gross?

Ano. A do určité míry právě i poslanec Morava. Tito lidé klamou tím nevinným obličejem, který může částečně obrážet určité osobnostní rysy. Věřím na fyziognomii. Někdy může obličej klamat. Nejnebezpečnější kombinace je zločinec s nevinným dětským obličejem. Protože když má někdo oči blízko u sebe, srostlé obočí, nízké čelo a uši jako plácačky, takže se ho bojíte v noci potkat v parku, to je houby zločinec. Tomu se každý vyhne.

* Přemýšlím, jestli takového člověka v politice máme.

No nemáme, protože ten nemůže být nikdy zvolen. Vinou svého vzezření neuspěje. A to nejen ve volbách, ale ani mu nepůjčíte peníze. Kdežto podvodníkům, kteří budí soucit a mají mimikry, nalétnete snadno. I politikům s tím dětským obličejem se často věří, vyvolávají soucit. U žen je to přímo spouštěč pečovatelského chování.

* Budme spravedliví a nemluvme jen o poslanci Moravovi. V aféře s kompromitujícími materiály je až po uši namočen i Vlastimil Tlustý. Ten zase líčil pasti na své stranické kolegy v ODS a čekal, kdo do nich spadne. Dělal - jak říká - volavku. U něj vás toto chování překvapilo?

Nepřekvapilo. A myslím, že to nepřekvapilo ani vás novináře, ani veřejnost. Pan poslanec Tlustý už dávno nepatřil k oblíbeným tvářím ODS. Je to typ člověka, který je vnímán rozporuplně. A jedna z takových kosmetických závad, která psychologicky mnohé vysvětluje, je jeho komunistická minulost.

* Znamená to, že svým vstupem do KSC dal najevo jisté selhání, a tudíž máme počítat, že selže znovu?

Jestliže byl někdo jednou v Komunistické straně Československa, tak má někde v hlavě nějaký kosmetický defekt. Ten se sice u mnohých zacelil, v běžném životě to už žádnou roli nehraje. Jsou ale situace, které jsou tímto kosmetickým defektem vysvětlitelné. Prostě tam něco je a i ti, kteří jsou dalecí někoho kádrovat, jsou přece jen ve vztahu k těmto lidem opatrnější: ať už jde o osobní vztahy, obchodní vztahy, o nějakou dlouhodobou spolehlivost.

* Vysvětluje tedy onen komunistický defekt v hlavě Vlastimila Tlustého jeho současné chování, tedy že vlezl s modelkou do vířivky, pořídil snímky a pak čekal, kdo je bude chtít koupit a šířit dál?

Z psychologického hlediska to může být jeden z pomocných ukazatelů, které vysvětlují ne úplnou skálopevnost v postojích, zejména v těch s nějakým etickým znaménkem. Nebo určitou cyničnost ve vztahu k okolí. Pragmaticčnost -účel světí prostředky.

* Dokázal byste odhadnout, jak se teď zachová poslanec Tlustý? Velká část ODS na něj teď tlačí, aby odešel ze strany a vzdal se mandátu. Je to typ, který podlehne, nebo se spíš bude držet a bojovat?

To se těžko předpovídá. Očekával bych, že bude mít tendenci se držet. V tomto má hroší kůži podobnou té Čunkově. Na druhou stranu v situaci, v jaké pan poslanec Tlustý je, má ODS víc mechanismů, jak se ho zbavit, než to bylo v případě Jiřího Čunka. Ten je místopředsedou vlády a s ním do určité míry stála a padala vládní koalice. To není tento případ, takže to ODS možná vyřeší i bez něj.

* Co jsme se vůbec podle vás díky případu Morava - Tlustý dozvěděli o české politice?

Jednu hodně důležitou věc, která relativizuje individuální vinu obou pánů. Jde o to, že s politikou a zejména se stavem parlamentní demokracie na konci 20. a začátkem 21. století se cosi stalo. Souvisí to s tím, co skutečně trefně označil prezident Klaus jako ideové vyprázdnění. Zdá se, jako kdyby se vytratil hlavní důvod, proč se politika dělá, a byl nahrazen pouze prostředky, jak udržet moc, udržet se ve hře a získat peníze - zakázky, nepotismus (obsazování příbuzných do různých funkcí -pozn. red.), korupce.

* Kam až to podle vás povede?

Bohužel stoupá nebezpečí, že se politika od praktického života opět natolik vzdálí, že to zejména za okolností určitého ekonomického úpadku, který vzhledem k energetické krizi není vyloučen, vytvoří extrémně výživnou půdu pro nástup nějaké další totality.

* Nepřispívá k tomu vyprázdnění politiky i ten neustálý boj vlády a opozice o každý hlas? Prostě všichni chtějí urvat tu křehkou většinu na svou stranu a zdá se, že někdy s použitím všech prostředků.

To k tomu nepochybně přispívá, i když asi ne nějak zásadně. Tady se stalo cosi mnohem podstatnějšího: vymizely hlavní ideové nosiče dvou proudů, jeden reprezentoval levici a sociální přístup, druhý reprezentoval pravici a individuální přístup.

* Vám tedy v politice chybějí protipóly Miloše Zemana a Václava Klause.

No, rozhodně mi nechybí opoziční smlouva! Spíš jde o nějaké kyvadlo, které se kýve z jedné strany na druhou. To je jeden z modelů, kdy parlamentní demokracie skutečně docela dobře funguje. Bylo to dlouhá léta v Anglii nebo v Americe, kde se bez všech možných zbytečných koaličních ad hoc seskupení a šarvátek či operetních vlád jako v Itálii obejdou. Ty dva proudy vám stačí, aby ten jeden hlídal ten druhý. Dřív jsem si to nemyslel, ale postupně jsem k tomu názoru dospěl.

* Máte za to, že rozdíl se mezi ODS a ČSSD, těmi dvěma hlavními proudy, stírají?

Jak se vytratily myšlenkové nosníky těch dvou proudů, jak se sblížily v onom pragmatismu, tak už se nedefinují kolem programu a kolem myšlenky. Definují se propojeností různých politických a sociálních vazeb a jánabráchismů a ad hoc spolků a mafií. Tam už nejde o politiku. Teď už nikdo nesleduje program tržního hospodářství versus program kolektivního vlastnictví výrobních prostředků. Dnes každý sleduje, co kdo dá komu za nákup tohohle, ten koupí tyhle tryskáče a ten prodá tamhle letiště. A jestli je to Petr nebo Pavel, socialista nebo pravičák? O to už nejde. A to prostého voliče mate.

* Může v tomto smyslu kauza Tlustý - Morava něco změnit? Je vůbec podle vás dobře, že vyplula na povrch?

To je velmi dobře! Ta kauza byla nutná k tomu, aby se to ventilovalo. Aby se řeklo, že král je nahý. Aby se otevřela příležitost k nějaké obrodě, sebereflexi, do určité míry k očistě politiky.

* Vážně si myslíte, že se teď politici chytí za nos a řeknou si: Tak tuhle špinu už dělat nebudeme?

Když o tom mluvím s přáteli, tak se dělí na dvě skupiny. Jedni říkají, že to skutečně k nějaké očistě může vést. Protože už si nikdo nemůže nic podobného dovolit. Neví dne ni hodiny, jestli není zase obětí nějaké nástrahy a kdy to na něj nějaký novinář použije. Čili všichni si budou muset dávat pozor. A ti druzí, ti skeptičtější, říkají, že to povede jenom k tomu, že si dají větší pozor, ale že principiálně v tom budou pokračovat, že ta hra bude stále stejně špinavá, akorát rafinovanější.

* Premiér Topolánek řekl, že pokud se ODS neočistí, tak on nebude kandidovat na předsedu. Neřekl sice, co přesně je tou očistou, nicméně vnímáte to jako první signál, že možná přijde změna?

On ví, že hraje vabank. Že musí ostatní přesvědčit, že tu změnu myslí vážně. Dal jasně najevo, že je ochoten vsadit proti svému tvrzení i svou kariéru. Víc už v této situaci udělat nemůže.

* Může z této aféry naopak vytlouct něco pro sebe Jiří Paroubek? Hned prohlásil, že jeho ČSSD chce těmto praktikám dát červenou a de facto vyzval lidi, ať jdou teď volit jeho stranu.

Víte, když zloděj volá chyťte zloděje, tak to málokdy budí důvěru. Národ jako celek má poměrně krátkou paměť, ale ne zase tak, aby bylo možno dělat z většiny lidí hlupáky. Stačí si vzpomenout na to, že akce čisté ruce sociální demokracie začala zatčením jejich vlastního ministra financí a tak dále. Chci tím jen naznačit, že úplně nejmoudřejší od sociální demokracie by bylo vybruslit z této aféry velice opatrně. Je nesmírně licoměrné prvoplánově se pást na neúspěchu protivníka. Tím snáz se do stejné pasti můžou dostat sami, zvláště když velice dobře víme, že ve věcech korupce, nepotismu mají sami máslo na hlavě.

* Pane profesore, jestli se nepletu, vy jste voličem pravice.

Ano.

* Troufám si říct, že jste voličem ODS.

To je celkem moje věc, ale v podstatě záleží na tom, kdy a v kterých volbách. Ale určitě jsou situace, kdy to byla pravda.

* A bude to pravda ve volbách, které nás čekají za pár týdnů?

To opravdu záleží na tom, co se tady do té doby odehraje. Nejsem fanatickým voličem žádné strany. Jsem pravicovým voličem a v případě, že to považuji pro tuto zemi za dobré, tak i voličem ODS. Nikoliv dogmatickým a nikoliv na věčné časy.

* Vstoupil byste do politiky, kdyby vás lákali?

Jsem rád, že jsem se tomu několikrát vyhnul.

* Ale byl jste blízko. Kandidoval jste jednou do Senátu.

Ano. Byla to pěkná zkušenost. Nelituji toho, ale zároveň cítím obrovský pocit úlevy, že jsem v tom tehdy neuvázl a že jsem se mohl vrátit ke své práci, která mě nesmírně baví.

* A není to úleva i z toho, že jste se nedostal do toho prostředí, o kterém jsme se bavili?

No, je to spojeno s určitou satisfakcí. Dokonce žena mi vždycky říká, když se dívá na televizi: Buď rád, že tam nejsi. A já můžu říct, že jsem upřímně rád, že tam nejsem.

* Ale mohl byste něco změnit.

Ne, takové iluze jsem měl krátce po listopadu 1989 a postupně jsem se jich zbavil. Na druhou stranu - aby to nebylo všechno černobílé - musím říct, že znám i v současné vrcholné politice lidi, kterých si nejen vážím, ale za které bych dal ruku do ohně. Myslím, že se v tom rybníce pořád pohybují se ctí: Petr Nečas, Mirka Němcová, Saša Vondra... A taky na rozdíl od těch bezprostředních kritiků všeho, co se v politice děje, jsem méně skeptický. Myslím si, že systém parlamentní demokracie je ze všech těch špatných systémů nejlepší.

* Máme podle vás horší politiky než na Západě?

To si nemyslím. Tím vyprázdněním je zasažena společnost jako celek, nejen ta česká. To platí celosvětově. Jako ukázkou bychom si mohli vzít aféry odkudkoliv, i z Ameriky.

* Takže nebudme masochisty a neříkejme: tohle by se jinde nestalo?

Přesně tak: nebudme masochisty. To je důležité. Máme to odsuzovat, mnoho z nás má na to shodný názor. Ale závěr není ten, že my Češi jsme nějak obzvlášť nemravnější, neschopnější, méně demokratičtí... Jsme na tom úplně stejně jako kdekoliv jinde.

***

* Cyril Höschl

Významný český psychiatr. Narodil se v roce 1949. Je ředitelem Psychiatrického centra Praha a přednostou Psychiatrické kliniky 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Od roku 2007 je prezidentem Asociace evropských psychiatrů. Píše nejen odborné texty v češtině a angličtině, ale už řadu let se věnuje i publicistice. Je ženatý, má dvě dcery a dva syny.

Autor: JIŘÍ KUBÍK

copyright: MAFRA a.s. - MF DNES - iDNES